

Wyrok z dnia 22 listopada 2000 r.

II UKN 70/00

Powstanie niezdolności do pracy w czasie pobierania zasiłku stałego z pomocy społecznej, wypłacanego osobie nie podejmującej pracy lub rezygnującej z niej w celu wychowania dziecka wymagającego stałej opieki i pielęgnacji, odpowiada warunkowi z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), jeżeli od tego zasiłku opłacana była składka na ubezpieczenie społeczne (art. 31b ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej, jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 13, poz. 60 ze zm.).

Przewodniczący SSN Beata Gudowska (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Zbigniew Myszka, Jadwiga Skibińska-Adamowicz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2000 r. sprawy z wniosku Alicji N. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o rentę z tytułu niezdolności do pracy, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 29 września 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Alicja N., pozostająca poza zatrudnieniem od dnia 31 stycznia 1988 r., złożyła w dniu 11 września 1997 r. wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że jest ona częściowo niezdolna do pracy od czerwca 1997 r. Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w S. ustalił, że w dziesięcioleciu liczonym wstecz od daty powstania tej niezdolności (od dnia 1 lipca 1987 r. do dnia 1 lipca 1997 r.) wykazała 1 rok, 2 miesiące i 11 dni okresów ubezpieczenia, na który składało się 10 miesięcy i 23 dni okresów składkowych

oraz okres nieskładkowy wynoszący 3 miesiące i 18 dni. Okres ubezpieczenia w dziesięcioleciu poprzedzającym zgłoszenie wniosku wyniósł 1 rok 5 miesięcy i 10 dni. Odnosząc te fakty do regulacji art. 6 ust. 1 i 2 oraz art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) w związku z art. 33 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), organ rentowy stwierdził brak prawa do wnioskowanego świadczenia.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie wyrokiem z dnia 9 marca 1999 r. oddalił odwołanie ubezpieczonej po potwierdzeniu braku wymaganego do przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy pięcioletniego okresu ubezpieczenia. W apelacji od tego wyroku ubezpieczona podnosiła, że do uznanego już okresu ubezpieczenia powinien być być doliczony jako okres składkowy okres pobierania zasiłku pielęgnacyjnego z opieki społecznej w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem specjalnej troski, a równocześnie kwestionowała datę, od której ustalono trwanie jej niezdolności do pracy.

Wyrokiem z dnia 29 września 1999 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu apelację oddalił. Uznał jej bezzasadność wynikającą z zestawienia przyznanego przez skarżącą faktu powstania jej niezdolności do pracy najwcześniej w 1992 r. z okresem ubezpieczenia, który nawet po uzupełnieniu o dalszy okres 1 roku i 10 miesięcy urlopów wychowawczych, nie jest wystarczający do ustalenia, że nabyła prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Kasacja ubezpieczonej została oparta na podstawie naruszenia przepisów postępowania (art. 393¹ pkt 2 KPC). Zawierała wniosek o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji. Skarżąca wskazała na naruszenie przepisów art. 278, 233 § 1 i art. 217 § 2 w związku z art. 391, a także art. 382 i 368 § 4 KPC. W uzasadnieniu zarzuciła, że Sąd drugiej instancji niewłaściwie ocenił ustalenia Sądu pierwszej instancji, na których w całości oparł się przy wydaniu wyroku. Jako gołosłowne skarżąca określiła stwierdzenie Sądu Apelacyjnego, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje podstawy do uznania, iż stała się niezdolna do pracy przed dniem 31 grudnia 1990 r. Podważała moc i znaczenie dowodu z opinii biegłych, przeprowadzonego przez Sąd pierwszej instancji, twierdząc, że opinia nie została jej doręczona (art. 278 KPC w

związku z § 160 regulaminu sądowego). Podnosiła również, że zastrzeżenia do opinii zgłosiła w apelacji, lecz Sąd Apelacyjny - z naruszeniem art. 382 i 386 § 4 KPC - nie wypowiedział się co do nich. Ponadto - zdaniem skarżącej - Sąd ten, pomijając jej wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii innych biegłych, naruszył art. 217 § 2 oraz art. 233 § 1 KPC, ponieważ nie rozważył wszechstronnie zebranego materiału dowodowego i nie odniósł się do zarzutu uwzględnienia w stażu ubezpieczenia okresu pobierania stałego zasiłku z pomocy społecznej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Warunki wymagane do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy ustanowione zostały w przepisie art. 32 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.). Są to: niezdolność do pracy, wymagany okres zatrudnienia (od dnia 15 listopada 1991 r. - okresy składkowe lub składkowe, uzupełnione okresami nieskładkowymi), oraz wymóg, aby inwalidztwo powstało w czasie zatrudniania (od dnia 15 listopada 1991 r. - w okresach wymienionych w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw, Dz.U. Nr 104, poz. 450) lub w ciągu 18 miesięcy po ustaniu tych okresów. W wypadku osoby, która stała się niezdolna do pracy po trzydziestym roku życia, warunki te uzupełnione są w przepisie art. 33 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 33 ust. 2 tej ustawy, przewidującym konieczność udowodnienia pięcioletniego okresu ubezpieczenia oraz wykazania, że okres tego zatrudnienia przypadał w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku, a jeżeli zainteresowany w chwili zgłoszenia wniosku nie pozostaje w zatrudnieniu - przed powstaniem niezdolności do pracy.

Sąd drugiej instancji badał spełnienie tych warunków przez ubezpieczoną, odnosząc się do daty ustania jej ostatniego zatrudnienia w dniu 31 stycznia 1988 r. oraz do okresu powstania jej niezdolności do pracy w czerwcu 1997 r., natomiast skarżąca przedstawiła dokumenty, z których wynika, że ubezpieczenie jej ustało w innym czasie; przez okres dwu lat, od dnia 1 stycznia 1997 r. do dnia 31 grudnia 1998 r., objęty decyzjami Ośrodka Pomocy Społecznej o przyznaniu stałego zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem, opłacona była składka na jej ubezpieczenie społeczne. Dokumenty te, znajdujące się w aktach rentowych, zostały pominięte przez Sąd drugiej instancji, w związku z czym objętego nimi okresu Sąd nie uwzględnił. Tymczasem,

zgodnie z przepisem art. 31b ust. 2a i 3 ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 13, poz. 60 ze zm.), opłaca się składkę na ubezpieczenie społeczne od zasiłku stałego wypłacanego osobie nie podejmującej pracy lub rezygnującej z niej w celu wychowania dziecka wymagającego stałej opieki i pielęgnacji, a ponadto legitymującej się co najmniej pięcioletnim okresem składkowym lub nieskładkowym w rozumieniu przepisów o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent, chyba że podlega ona ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu na podstawie odrębnych przepisów. Skutkuje to objęciem takiej osoby ubezpieczeniem społecznym. Z tytułu zaś opłacania tych składek przysługują - w razie spełnienia wymaganych warunków - emerytalne świadczenia pieniężne.

W rezultacie, powstanie niezdolności do pracy ubezpieczonej w czerwcu 1997 r. przypadało w czasie pobierania zasiłku stałego z pomocy społecznej i odpowiadało warunkowi z art. 32 ust. 3 ustawy o z.e.p. Uwzględnienie tego okresu jako okresu składkowego mogłoby spowodować ustalenie, że został spełniony również warunek z art. 32 pkt 2 ustawy o z.e.p., zatem konieczne jest ponowne odniesienie wszystkich warunków do świadczeń do daty ustania ubezpieczenia w dniu 31 grudnia 1998 r. Wymaga to ponownego rozpoznania sprawy.

W tym stanie rzeczy, ze względu na zasadność podniesionej podstawy, Sąd Najwyższy orzekł na mocy art. 393¹³ § 1 i art. 477^{14a} w związku z art. 393¹⁹ KPC w brzmieniu sprzed dnia 1 lipca 2000 r., jak w sentencji.

=====